LANDSFORENINGEN FOR
bygnings- og landskabskultur

FREDNINGSFORSLAG

EDWARD HEIBERGS 2. HUS - KØBENHAVNS KOMMUNE

LANDSFORENINGEN FOR BYGNINGS- OG LANDSKABSKULTUR - BORGERGADE 111, 1300 KBH K - TLF. 70 22 12 99 - MAIL@BYOGLAND.DK - BYOGLAND.DK

Forslagsstiller:	Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur
Indsendt dec. 2018	
Kommune:	Københavns Kommune
Adresse:	Ådalsvej 5, 2720 Vanløse
Matrikel nr.:	1040 Brønshøj Jorde
BBR-nr.:	
Ejer:	
Betegnelse:	Edward Heibergs 2. hus
Komplekstype:	Enfamiliehus
Opførelsesår:	1939

FREDNINGSOMFANG

Fredningen inkluderer hele matriklen med enfamiliehuset og haven til.

BYGNINGSBESKRIVELSE

Området:
Vanløse er et københavnsk villakvarter med meget forskelligartet bebyggelse. Der er både villaer fra før Første Verdenskrig og fra mellemkrigsårene, men også en del almennyttige bebyggelser, rækkehuse og enkelte helt nye villaer opført efter 1945. Tæt på Ådalsvej ligger Flintholm Station, der er et af Københavns trafikknudepunkter.

Anlægget:
Edward Heibergs eget hus nr. to er beliggende på en villagrund i Vanløse, København. Mod gaden er der en forhave og bagved er der en dyb baghave.

Enfamiliehuset strækker sig parallelt med Ådalsvej på tværs af grunden. Vejen går nord-nordvest. Bygningen er L-formet og er i én etage med kælder under den nordlige, brede ende.

På husets sydgavl er der tilføjet en garage og mod nord lukker et cykelskur af mellem vej og have. Der er kun adgang til baghaven gennem skur, garage eller hus.

Baghaven er udført efter drøftelser med havearkitekt C. Th. Sørensen.

Bygningens eksteriør:
Huset er pudset (tyndt) og kalket gult. Garagen er i gule teglsten og træværket er malet i en lys grå.

Taget er uden rejsning, der ses kun en falskant fra vejen. Taget er fladt over husets sydlige ende. I den nordlige ende hælder taget ned mod gavlen. På den måde skabes plads til ateliervinduer over stuen.

Husets skorsten er drejet 45 grader i forhold til facademuren.

Mod gaden har huset to vinduer, et smalt mod syd til et soveværelse, og et bredere mod nord til køkkenet.

Mod haven har huset to brede vinduer mod nord til børneværelserne, en to-fløjet havedør til stuen ca., midt på og to smalle vinduer mod syd, et i stuen og et i soveværelset. Der er skodder til havedøren. Oprindeligt var der også skodder til vinduerne.

Sydgavlen er helt lukket og gemt bag garagen.

I nordgavlen er et lille vindue til toilettet samt husets hovedindgang. Døren er en fyldingsdør med en fylding. Fyldingen udgøres af lister, der er monteret vandret.

Bygningens interiør:
Hoveddøren giver adgang til husets gang. Herfra er der adgang til toilet og køkken, der ligger mod gaden og til børneværelset, der ligger mod haven. Gangen er i åben forbindelse med stuen via en tre-trinstrappe. I stuens modsatte ende ligger de to soveværelser. Stuen er i åben forbindelse med kælderen. Kældertrappen løber ved siden af den anden trappe ind under gangarealet.

Gangen får lys fra et vindue over døren og stuens vinduer. Væggene er malede. Gulvet er belagt med rødt linoleum. Trappen fra gangen til stuen er udført i elefantrist. Husets oprindelige varmesystem er placeret under trappen, varmen herfra skulle cirkulere ud i resten af huset.

Toilettet indeholder wc og håndvask. Der er kvadratiske grå fliser på gulvet, og vinduespladen til det lille vindue er i marmor. Håndtag med lås er fra husets opførelse.

Køkkenet er L-formet og har vindue mod gaden. Det er visuelt forbundet med stuen via et sort vinduesparti. Vinduet mod stuen er i jern, det er seks fag bredt. To af fagene er opdelt på midten og der er gående rammer i den nederste del. Vinduespladen er i marmor. Døren til gangen er en skydedør. På gulvet er rødt linoleum. Køkkenets indretning er som på tegningerne, men elementerne er af nyere dato.

Børneværelset ligger mod haven. Oprindeligt var rummet opdelt i to kamre. Ved sammenlægningen er den ene skydedør sløjfet. Der er to vinduer mod haven. Vinduespladerne er i marmor. Gulvet er belagt med kvadratiske korkfliser.

Stuen ligger i niveau med haven, en dobbelt havedør giver direkte adgang til terrassen. På samme væg som terrassedøren er et vindue. Væggen mod gaden er helt lukket. I væggen modsat trappen er to smalle døre, der giver adgang til husets to sovekamre. Denne væg er opført i grå, gasbetonsten. Mellem loft og gasbetonvæggen sidder et 7 fags ateliervindue. Loftet har otte staldbuer, der er overpudset, så det laver en blød bølge, der spreder lyset fra ateliervinduet i hele rummet. I hjørnet mod køkken og væggen mod gaden er opsat en brændeovn. Trapperne er flankeret af pudset, halvmur.
Væggene er pudsede. Gulvet er belagt med kvadratiske korkfliser.

Husets to små soveværelser er adskilt af en skabsvæg. Skabsvæggen afsluttes mod loftet af et vindue. Vinduet giver gennemlysning i de to små rum. Skabsvæggen indeholder tre sektioner, et skab til det ene værelse, et skab til det andet værelse, og et skab, der kan åbnes fra begge sider, så man kan besøge hinandens gemakker. Gulvene er belagt med kvadratiske korkfliser, vinduespladerne er i grå marmor. Soveværelserne har et smalt vindue hver, et mod gaden og et mod haven.

Kælderen ligger i husets nordlige ende under gang, køkken, toilet og børneværelserne. Adgangen sker via trappen i stuen til en lille gang. Herfra er der adgang til et kælderrum under køkken og toilet og et under børneværelset. Kældervinduerne er originale. Gulvet er støbt og dørene her er fyldingsdøre med matteret glas i øverste fylding.

Konstruktion:
Husets ydervægge muret.

Stueloftet er støbt som staldloft med overspændte bløde masonitplader lagt ud mellem spærene. I kælderen er overfladen rå. I stuen er buerne pudsede. Derved er der opnået et meget fint udtryk, hvor ateliervinduets lys spredes af loftets buer.

Inventar:
I kælderen er der indbygget et vitrineskab på væggen modsat trappen.

Mellem hans og hendes soveværelse er en skabsvæg. Der er adgang fra begge værelser til det samme skab. Man kan gå fra det ene soveværelse til det andet igennem skabet.

Haven:
I forhavens nordlige ende er der en flisetrappe, der går op til husets indgang. Indgangen er placeret i nordgavlen. Trappen mødes med fortovet i en blød bue, der adskilles fra forhaven af en støbt betonkant. Forhaven skærmes af en lav ligusterhæk, der følger betonkanten og trappens bue. Indkørslen til terrassen er belagt med chaussésten i påfuglemønster.

Baghaven er anlagt efter samtale med C. Th. Sørensen.

De arkitektoniske elementer i haven tæller en sti langs matrikelkanten, en cirkelformet gryde til ophold, et fuglebad og en klinkebelagt terrasse. Derud over er en række yderligere elementer som skur, drivhus og højbede.

Havens træer og buske er klassikere som magnolia, æbletræ, buksbom, snebær, rododendron, taks og roser.

Husets L-form lægger sig om terrassen, der er i direkte forbindelse med stuen via den to-fløjede havedør. Terrassen er belagt med Hasleklinker, der ligger i et cirkelmønster omkring et hul, hvor der ved husets opførelse stod et kirsebærtræ, der gav skygge til terrassen.

Fuglebadet er placeret i terrassens kant, formen er rektangulær og bunden belagt med Hasleklinker.

Gryden er defineret af en cirkulær halvmur, der er bygget op af Hasleklinker. Bunden er ligeledes belagt med Hasleklinker. Op ad halvmuren er lagt jord, der er tilgroet med planter således, at en lille vold opstår mellem gryde og hus.

VEDLIGEHOLDELSESTILSTAND

Bygningen er løbende vedligeholdt.

Haven har udviklet sig over tiden, men trænger til løbende vedligeholdelse.

BYGNINGSHITORIE

Huset er opført af arkitekt Edward Heiberg til eget brug. Heiberg boede i huset fra opførelsen frem til sin død, bortset fra en periode i Anden Verdenskrig, hvor han var i eksil. Herefter har Heibergs søn boet i huset til feb. 2016. Nu ejes huset af Heibergs sønnesøn.

Skillevæggen i børneværelserne er blevet nedlagt og den ene dør er blændet. Dørens indfatning findes endnu i gangen.

Der er lagt ny gulvbelægning på i børneværelser, gang og køkken.

Der er sat køkken ind og toilettet er af nyere dato.

Der er tilføjet en garage mod syd (byggesag 1949) og et cykelskur mod nord (byggesag 1939).

Stuevæggen mod gaden er efterisoleret indvendigt. Det ses i loftet ved ateliervinduet, hvor fribredden er smallere end mod haven.

Vinduer og terrassedør er udskiftet.

Lignende anlæg:
En lang række af danske arkitekter har opført egne huse, med et meget moderne udtryk inkl. arkitektonisk bearbejdede haver.

Til sammenligning kan nævnes:

Thyge Hvass	Tuborgvej 99, 2900 Hellerup	1940
Edvard Heibergs 1. villa	I. H. Mundts Vej 16, 2830 Virum	1924
Arne Jacobsen	Gotfred Rodes Vej 2, 2920 Charlottenlund	1929
Halldor Gunløgsson	Rungsted Strandvej 68, 2960 Rungsted Kyst	1958
Knud Friis	Højen 13, 8220 Brabrand	1958
Inger og Johannes Exner	Højagersvej 11, 2942 Skodsborg	1961

Arkitekt:
Edvard Heiberg var født i Norge og kom til Danmark for at læse på Kunstakademiets Arkitektskole. Han færdiggjorde dog aldrig sin uddannelse i protest mod uddannelsens struktur.

Han var politisk aktiv, og lagde ikke skjul på, at kapitalismen var af det dårlige. Han interesse lå hos arbejderklassen og forbedring af forholdene for denne.

Da han gik i gang med at bygge sit eget hus (1), havde han netop opsagt sin stilling hos arkitekt Lundquist i Hillerød. Huset i Lyngby blev opført uden generende fordomme om funktionsbestemte rum, men i stedet var fokus på høj kvalitet af dagslys og så blev bekvemmeligheder som centralvarme og badeværelser prioriteret.

Som formgiver var han særdeles inspireret af Bauhaus bevægelsen og Le Corbusier, der inden første verdenskrig satte den moderne dagsorden.

Dørbredderne i huset på Ådalsvej er som i det første hus, meget smalle. Gulvbelægningerne som gummi og kork betragtede han som tætte og varme, findes også i begge byggerier.

I sine forældres hus i Oslo (1927-28) er køkkenet også lille, dette af hensyn til husmoderens bekvemmelighed.

Han regnes blandt forgangsmændene til det danske elementkøkken. Inspireret af Le Corbusiers køkken-idéer tegnede Heiberg et modulkøkken for firmaet Nolfi året efter hans eget første hus var opført.

Det nøgterne og det enkle var det sande. Det måtte være usnobbet og frigøre sig fra borgerlige dyder som spisebord og stadsstuer. Fornuftige omgivelser ville skabe fornuftige mennesker.

Andre værker af arkitekten:
Heiberg tegnede yderligere to villaer i Vanløse, men han er mest kendt for sine mange almene bebyggelser,

som han også selv boede i en periode inden huset på Ådalsvej blev opført.

Familien første hus i Virum er fredet.

Ingeniør:
Civilingeniør Jørgen Glud. Heiberg arbejdede sammen med Glud og C. Th. Sørensen på Kantorparkens etagehuse (Kbh NV)

Landskabsarkitekt:
Havens plan har været drøftet med C. Th. Sørensen. Det har ikke været muligt at finde tegninger i C. Th. Sørensens arkiv. Men det er rimeligt at antage, at Edvard Heiberg har haft et samarbejde med Sørensen om haven. Især havens gryde er et element, der ses i flere af Sørensens haver, bl.a. I Sonja Polls have (Kastanievej 16) og Thyge Hvass eget huse (Tuborgvej 99) har lignende elementer.

C. Th. Sørensen boede desuden selv i Vanløse først på Højstrupvej og siden tæt på i Bellahøjbebyggelsen

Sørensen regnes blandt Danmarks vigtigste have- og landskabsarkitekter og flere af hans værker er fredede

KILDER

Bydelsatalas for Vanløse, 1995 Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Weilbachs Kunstleksikon

Edvard Heiberg, 2 Vær. straks – en aktuel bog om boligspørgsmålet. Monde 1935.

Leif Leer Sørensen, Edvard Heiberg og dansk funktionalisme – en arkitekt og hans samtid., Arkitektens Forlag 2000.

Leif Leer Sørensen / notat om Leif Leer Sørensen skrevet til Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur i anledning af fredningsforslaget.

Jakob Heiberg erindringsnotat om Edward Heiberg og huset skrevet til Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur i anledning af fredningsforslag.

Foto fra Jacob Heiberg familiealbum.

Boligselskabet FSB – (artikel vedlagt som bilag.)

by & land 121 – dec. 2018

Arkitekternes Huse, Tv2 Lorry 9. nov. 2018
https://www.tv2lorry.dk/arkitekternes-huse/arkitekternes-huse-edvard-heiberg-22

PLANBESTEMMELSER/KOMMUNEATLAS

Der er ikke udarbejdet en lokalplan for området.

Bygningen er tildelt høj bevaringsværdig i Bydelsatlas Vanløse. SAVE 3.

MILJØMÆSSIG VÆRID

Bygningens miljømæssige værdier i forhold til det omkringliggende villamiljø, knytter sig til huset placering og volumen, der svarer til en typisk villa i Vanløse. Husene er trukket tilbage fra gaden og adskilt fra fortov ved hjælp af en forhave. De fleste bygninger er 1,5-2 etager høj.

Husets miljømæssige værdier knytter sig til forbindelsen mellem stue og terrasse. Terrassens placering i sydvest vendt retning og med to murrede vægge til at skærme og give læ, skaber et helt unikt uderum, der i sommermånederne udvider boligarealet betydeligt.

Baghavens frodige rum, hvor buske og træer danner en række sammenhængende, forskelligartede uderum, hører til blandt de miljømæssige værdier.

KULTURHISTORISK VÆRDI

De kulturhistoriske værdier knytter sig til huset placering i forstaden Vanløse, en forstad der rummer mange almene boliger og rækkehuse og som ikke ligger nord for København. De fleste arkitekter fra samme periode byggede deres egne villaer nord for København. Den placering knytter sig til Heibergs politiske engagement og holdning til at være en folkelig mand, der også kom til udtryk i, at han i en årrække inden denne villas opførelse boede i det almennyttige byggeri, han var med til at opføre.

Indretning af huset viser at Edward Heiberg fastholdt sit social engagement til en sen alder og forfinede det arkitektoniske udtryk herfor. Hvor det første hus, han byggede til sig selv i Gentofte i størrelse og indretning trods Heibergs sociale sindelag, var en stor velhaver villa med pigekamre; afspejler huset i Vanløse både i beliggenhed, størrelse og indretning en søgen væk fra det traditionelle bedre borgerskabsmiljø.

De separate soveværelser til forældrene, hvor der er en gennemgang i skabet, er en kulturhistorisk værdi. Det er et udtryk for tidens seksual-debat og kvindefrigørelse som i Heibergs eget ægteskab kom til udtryk i muligheden for andre partnere i netop soveværelset.

Ligeledes er særskilte kamre til børnene er udtryk for den spirende parcelhustanke, hvor alle beboere har eget privat rum.

Køkkenet, der havde Heibergs særlig opmærksomhed, er forfinet i huset i Vanløse. Det er ikke kun et praktisk og pladsoptimeret køkken, men har god og fuld kontakt til stuen gennem den store glasvæg og den hævede placering. Køkkenet har fået status som et fuldt synligt og integreret hverdagsrum. Det er nærmest blevet huset styrerum.

Havens kulturhistoriske værdi udtrykker sig i den tætte sammenhæng mellem hus og have, og i de geometriske have elementer: solgryden, det cirkelformet træbed i terrassen og kanten rundt langs matrikelgrænsen. Alle elementer som henviser til Heibergs bevidsthed om haven som et særlig privilegium (Sørensen 2000, s. 235) samt hans venskab med havearkitekten C. Th. Sørensen, der iht. notater fra Heiberg selv, har lavet skitseforslaget til havens planløsning.

Lysthuset i haven har i perioder fungeret som atelier for Heibergs søn, skulptøren og maleren Kasper Heiberg.

ARKITEKTONISK VÆRDI

Bygningens stærke arkitektoniske greb med et samlende rum, hvorfra alt i huset foregår.

Husets særegne profil, hvor ateliervinduet i stuen tydeligt ses fra gaden og understreger, at arkitekten har haft ønske om at bygge et hus, der adskiller sig fra villaens typiske romantiske udtryk. Der er taget afsæt i solide nordiske traditioner som fyldingsdøre, men det er fortolket i et moderne greb.

Vinduet mellem stue og køkken, der åbner de to rum mod hinanden og visuelt åbner huset op samtidig med at stegeos kan holdes i køkkenet, er dygtigt tænkt. Det er ligeledes en arkitektonisk værdi, at stuen kun åbner sig ud mod terrassen og haven.

Stuens lofts bølger spredes ateliervindues lys og sammen med lyset fra køkkenet, giver det helt særligt lys i stuen.

Materialiteten og overfladerne er en særskilt arkitektonisk værdi. Gasbetonens porøse overflade, står i kontrast til husets øvrige pudsede vægge.

Det er en arkitektonisk værdi, at Heibergs formsprog laders husets rumligheder og nødvendige elementer være de bærende dekorative input.

Havens arkitektoniske kvaliteter knytter sig til terrassen, der med sin direkte forbindelse til stuen bliver et ekstra rum i huset. Hasleklinkerne er et gennemgående element, der sammen med cirkelslagene i terrassen og solgryden skaber en sammenhængende oplevelse.

BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig til husets arkitektur. Det ses i den åbne rumlighed og den visuelle sammenhæng, i mellem gang, køkken og stue og herfra videre ud på terrassen og med slutning i haven. Husets disponering og facader er udført efter en af modernismens hovedtanker: 'Form follows function', hvor boligens funktioner er afgørende for formgivningen samt den åbenlyse sammentænkning med haven.

De arkitektoniske elementer som buerne i stuens loft, ateliervinduet og støbejernsvinduet mellem køkken og stue, giver huset et unikt lys hører til de bærende fredningsværdier.

Ligeledes er det den kulturhistoriske fortælling om 'arbejder-arkitekten' en bærende fredningsværdi. Husets placering i Vanløses blandede boligkvarter og planløsningen, der optimeret så pladsforbruget er minimalt er tydelige manifestering af arkitektens politiske ståsted og holdninger til det gode, enkelte liv.

ANBEFALINGER

Det anbefales, at når vinduerne skal udskiftes, at de udskiftes til nogle magen til de oprindelige.

Det anbefales, at der igen opsættes skodder, hvor de var oprindeligt.

Det anbefales, at havegangen reetableres og at der udarbejdes en plejeplan for haven.

TEGNINGER OG KORT

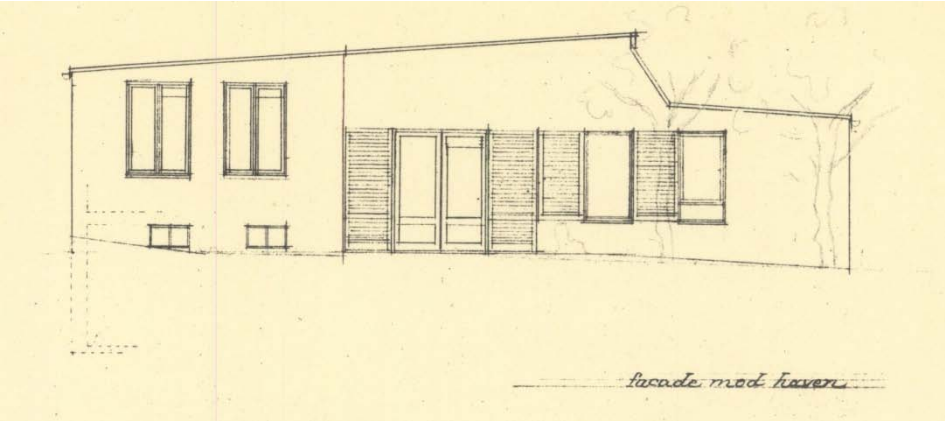

Facade mod haven.
Læg mærke til tagets hældning, der giverplads til ateliervinduet i stuen.

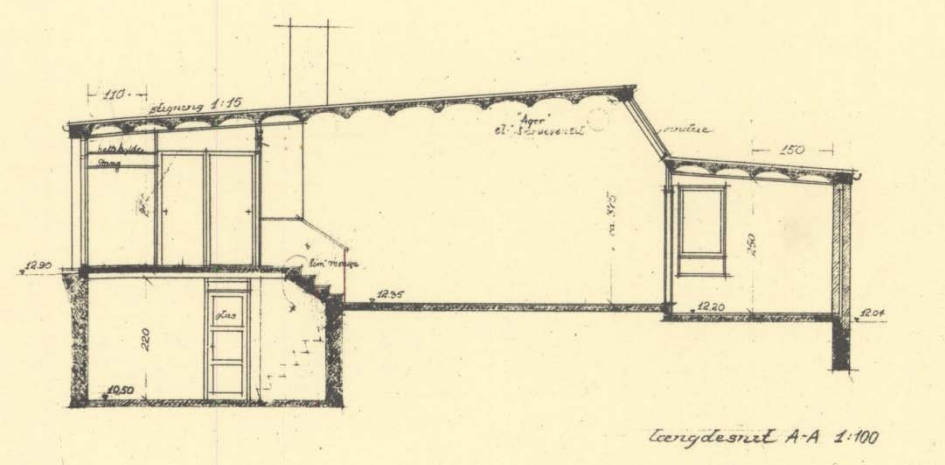

Længdesnit.
Læg mærke til lofternes konstruktion. Den er synlig og arkitektonisk bearbejdet i opholdstuen.

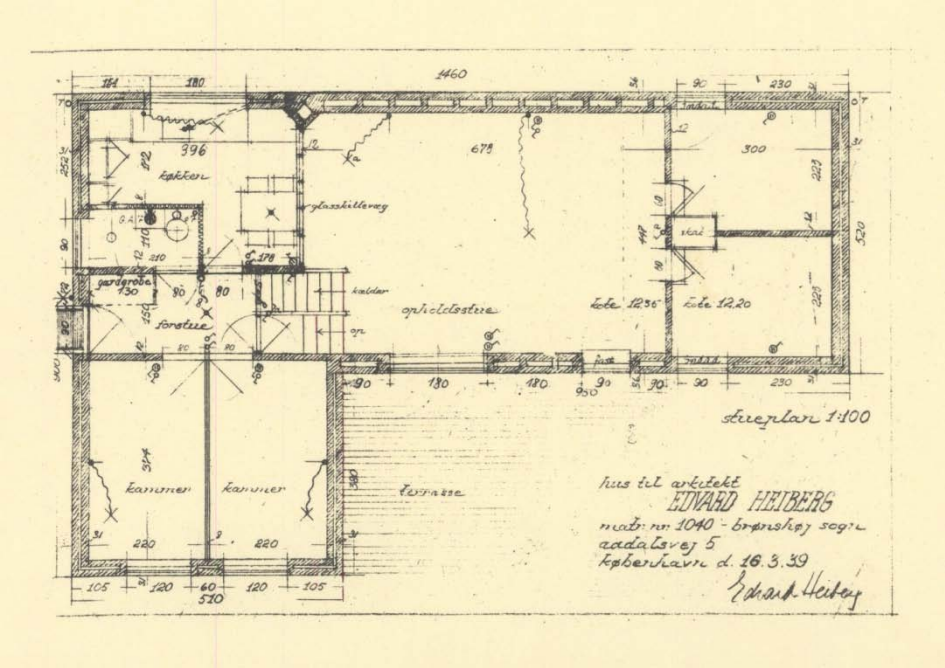

Plantegning.
Stuen er husets primære rum, der er visuelt forbundet med køkken og i åben forbindelse med gang og kælder.
Læg mærke til skabet mellem soveværelserne, der kan åbnes fra beggesider

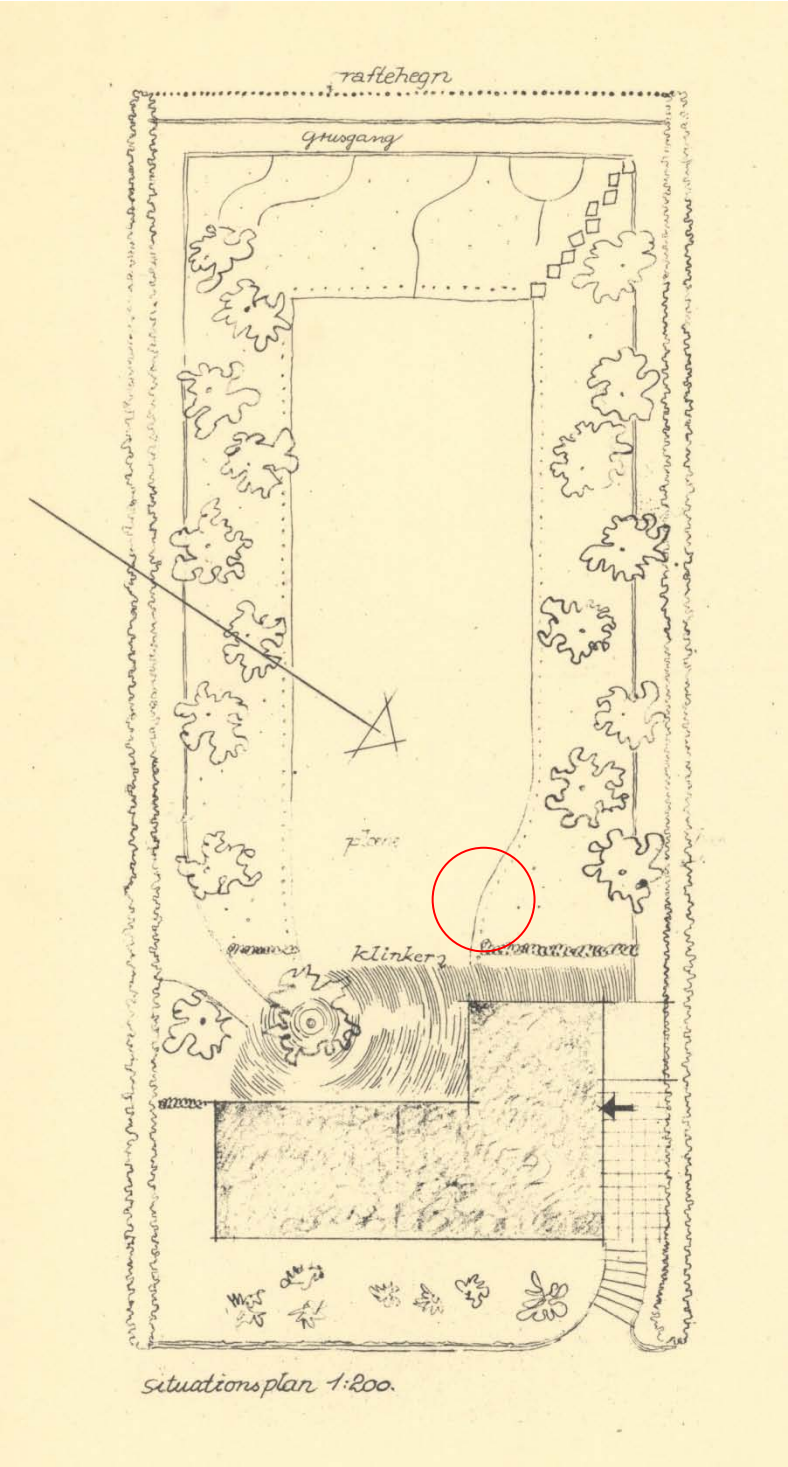

Skitse af haven.

På skitsen ses det tydeligt, at havens terrasse er tænkt i direkte forbindelse med husets indvendige rum.

Gangen rundt langs matriklens kant findes stadig under årenes lagt af jord.

Solgryden er ikke på skitsen, men er anlagt, der hvor den røde cirkel angive den.

Læg mærke til den elegante måde fortovet møder adgangstrappen.

Øverst: Luftfoto fra ca. 2015.
Nederst: Lavt målebordsblad 1901-1971. Vanløses villa kvarterer ligger side om side med almennyttigt byggeri.

BILLEDEDOKUMENTATION

Huset set fra Ådalsvej. Læg mærke til skorsten, der er drejet i forhold facadens retning.

Huset set fra haven. Læg mærket til, at huset møder haven via klinkebelagt terrasse. Græsset og de formklippede buske er i anden række.

Øverst: Terrassen ligger mod sydvest og er skærmet af husets L-form.
Nederst: Hasleklinkerneer lagt omkring et hul, hvor der oprindeligt stod et kirsebærtræ.

Øverst: Mellem terrasse og haven med de formklippede buske, er et staudebed.
Nederst: Haven har en solgryde bygget op af Hasleklinker.